

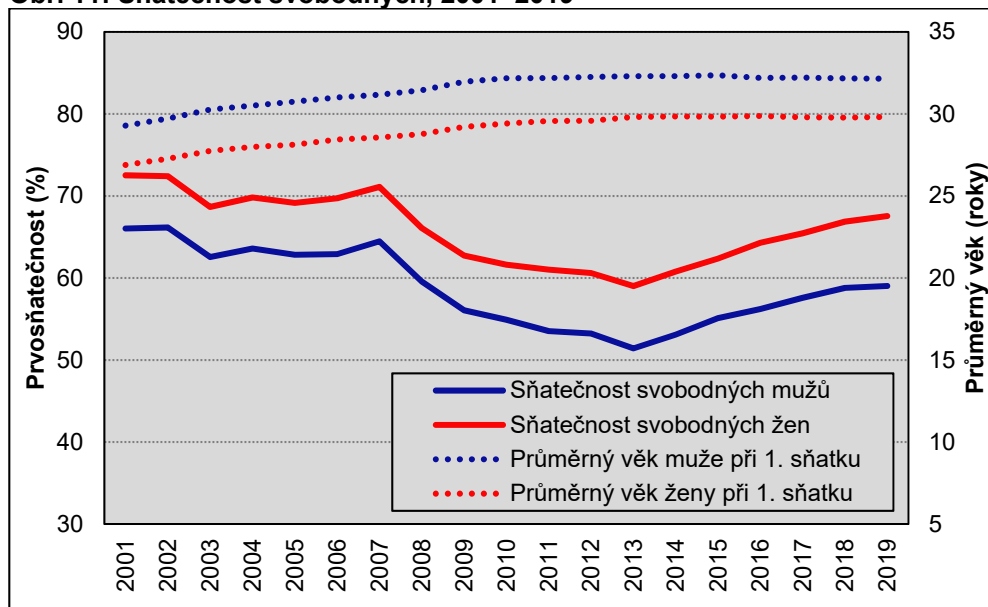
4. Intenzita sňatečnosti

Za vývojem počtu sňatků v letech 2001–2019 stála zejména intenzita sňatečnosti, tj. v jakém rozsahu podle věku (příp. podle doby mezi rozvodem a dalším sňatkem) vstupovali obyvatelé ČR do svého prvního či dalšího manželství.

4.1 Sňatečnost svobodných

Úhrnná sňatečnost svobodných neboli prvosňatečnost (tab. 11), která vyjadřuje podíl osob, jež by při zachování řádu sňatečnosti, úmrtnosti a zahraničního stěhování svobodných z daného roku uzavřely před dovršením 50. roku věku (alespoň) první sňatek, v roce 2001 dosahovala hodnoty 66,0 % pro muže a 72,5 % pro ženy. Znamená to tak, že při zachování této úrovně sňatečnosti z počátku století by při dosažení věku 50 let zůstával svobodný každý třetí muž a přibližně každá čtvrtá žena. V roce 2003 prvosňatečnost mužů i žen skokově téměř o 4 p. b. poklesla a v dalších letech kolísala s ne příliš výrazným lokálním maximem v roce 2007 (64,5 % u mužů a 71,1 % u žen, tj. o 1,6 p. b., resp. 1,4 p. b. nižší hodnotou než v roce 2001). Následně měla prvosňatečnost klesající trend, a to až do roku 2013, kdy dosáhla historicky nejnižší úrovně (51,4 % u mužů a 59,0 % u žen). Teprve od roku 2014 docházelo k určitému oživení prvosňatečnosti, kdy intenzita uzavírání prvního manželství naopak každoročně rostla (obr. 11). V roce 2019 dosáhla úhrnná sňatečnost svobodných 59,0 % u mužů a 67,5 % u žen, při zachování této úrovně sňatečnosti by tak v budoucnu zůstávali při dosažení věku 50 let svobodní čtyři muži z deseti a přibližně tři ženy z deseti. Šlo o nejvyšší prvosňatečnost od roku 2009 (u mužů), resp. 2008 (u žen). Meziroční přírůstky v roce 2019 (u mužů o 0,3 p. b. a u žen o 0,7 p. b.) však byly v rámci šestileté růstové řady nejnižší, dochází tak k určitému zpomalování růstu sňatečnosti svobodných.

Obr. 11: Sňatečnost svobodných, 2001–2019

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Na počátku sledovaného období nadále docházelo k odkládání prvních sňatků do vyššího věku, byť tempo růstu průměrného věku při prvním sňatku oproti předcházejícím letům zpomalilo (průměrný věk rostl již od počátku 90. let 20. století). Od roku 2012 pak průměrný věk, při kterém vstupovali muži a ženy do svého prvního manželství, v podstatě stagnoval (obr. 11). Mezi rokem 2001 a 2019 se navýšil u obou pohlaví shodně o 2,9 roku – u mužů z 29,3 let na 32,1 let, u žen z 26,9 let na 29,8 let, přičemž prakticky veškerý

nárůst nastal právě již do roku 2012. Nejvíce meziročně vzrostl průměrný věk v letech 2003 a 2009 (u mužů shodně o 0,5 roku, u žen o 0,5 roku v roce 2003 a 0,4 roku v roce 2009).

Tab. 11: Sňatečnost svobodných, 2001–2019

Rok	Muži				Ženy			
	Prvosňatečnost (%)	Průměrný věk při 1. sňatku	Maximální intenzita sňatečnosti		Prvosňatečnost (%)	Průměrný věk při 1. sňatku	Maximální intenzita sňatečnosti	
			ve věku	hodnota			ve věku	hodnota
2001	66,0	29,3	29	0,079	72,5	26,9	25	0,099
2002	66,2	29,7	29	0,078	72,4	27,3	27	0,097
2003	62,5	30,3	28	0,069	68,7	27,7	26	0,091
2004	63,6	30,5	29	0,072	69,8	28,0	27	0,097
2005	62,8	30,8	29	0,073	69,1	28,1	27	0,092
2006	62,9	31,0	29	0,073	69,7	28,4	27	0,093
2007	64,5	31,2	29	0,076	71,1	28,6	28	0,094
2008	59,6	31,4	29	0,066	66,1	28,8	27	0,084
2009	56,1	32,0	29	0,059	62,7	29,2	27	0,078
2010	54,9	32,2	29	0,056	61,6	29,4	27	0,076
2011	53,5	32,2	29	0,054	61,0	29,6	27	0,072
2012	53,2	32,3	29	0,053	60,6	29,6	27	0,074
2013	51,4	32,3	30	0,051	59,0	29,8	28	0,069
2014	53,1	32,3	29	0,052	60,8	29,8	29	0,071
2015	55,1	32,4	30	0,054	62,4	29,8	28	0,076
2016	56,2	32,2	29	0,055	64,3	29,9	27	0,075
2017	57,6	32,2	29	0,055	65,4	29,8	27	0,076
2018	58,8	32,2	29	0,058	66,9	29,8	27–29	0,076
2019	59,0	32,1	29	0,057	67,5	29,8	28	0,079

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných. Průměrný věk při prvním sňatku je počítán z rozložení tabulkového počtů sňatků podle věku. Maximální intenzita sňatečnosti představuje nejvyšší pravděpodobnost uzavření prvního sňatku podle věku a pohlaví.

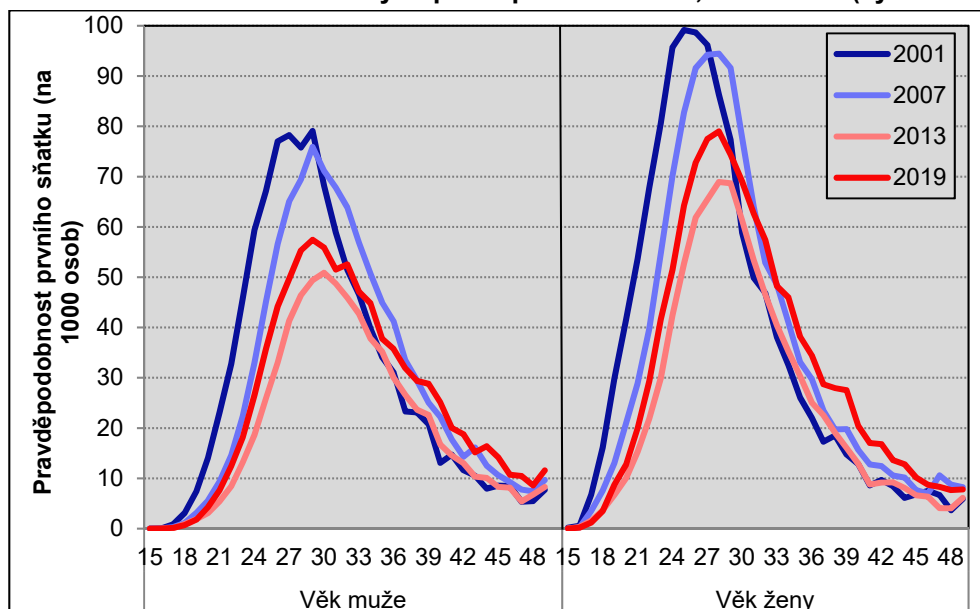
Nárůst průměrného věku při uzavření prvního manželství byl odrazem proměny průběhu pravděpodobností uzavření prvního sňatku napříč věkovým spektrem (zvláště u nejmladších osob) a výše jejich maximálních hodnot (obr. 12). Porovnáme-li první a poslední rok sledovaného období, pak došlo k výraznému snížení sňatečnost u mladších osob (do cca 25. až 30. roku věku), naopak sňatečnost svobodných starších 30 let mírně vzrostla. V roce 2001 vstupovali do prvního manželství s největší intenzitou muži ve věku 29 let, kdy uzavřelo sňatek více než 79 z tisíce svobodných mužů, a ženy ve věku 25 let se sňatečností na úrovni 99 ‰ (tab. 11). V následujících letech maximální výše sňatečnosti klesala, i když ne plynule. V roce 2013, kdy byla sňatečnost historicky nejnižší, maxima sahala nejvýše k 51 ‰ u mužů a 69 ‰ u žen. Teprve poté došlo k oživení sňatečnosti, když od roku 2014 zaznamenaly růst prvosňatečnosti v podstatě všechny věkové skupiny, vyjma kolísavého vývoje sňatečnosti ve věku 16–19 let, která je obecně velmi nízká, a posledního meziročního poklesu sňatečnosti (o 3 ‰) u mužů ve věku 35–39 let (tab. 12). Zvyšování celkové intenzity prvosňatečnosti v letech 2014–2019 tak nebylo pouze realizací dříve odkládaných sňatků, ale spíše odrazem obecného zvýšení sňatečnosti svobodných. V posledním dostupném roce 2019 vstupovali do prvního manželství s největší intenzitou muži ve věku 29 let, kdy uzavřelo sňatek více než 57 z tisíce svobodných mužů, a ženy ve věku 28 let se sňatečností na úrovni 79 ‰.

Věk, kdy sňatečnost svobodných kulminuje, se v průběhu let 2001–2019 u mužů téměř neměnil, věk 29 let vystřídal na vrcholu pouze v roce 2003 věk 28 let a v letech 2013 a 2015 věk 30 let. V rámci pětiletých

věkových skupin byly pravděpodobnosti uzavření prvního sňatku do roku 2007 u mužů nejvyšší ve věku 25–29 let, od roku 2008 ji na vrcholu vystřídala následující skupina 30–34 let (tab. 12). U žen se maximum nejčastěji drželo na 27 či 28 letech, pouze v roce 2001 vrcholila sňatečnost svobodných žen již ve 25 letech, v roce 2003 ve 26 letech a v roce 2014 naopak až ve věku 29 let (v roce 2018 byla shodně nejvyšší ve věcích 27–29 let). V rámci pětiletých věkových skupin po celé sledované období připadla nejvyšší pravděpodobnost uzavření prvního sňatku u žen na věkovou skupinu 25–29 let.

Obr. 12: Sňatečnost svobodných podle pohlaví a věku, 2001–2019 (vybrané roky)

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

Tab. 12: Pravděpodobnost uzavření prvního sňatku v pětiletých věkových skupinách, 2001–2019

Rok	Muži							Ženy						
	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
2001	0,011	0,164	0,325	0,239	0,126	0,057	0,035	0,053	0,297	0,381	0,207	0,095	0,045	0,030
2002	0,010	0,143	0,318	0,252	0,136	0,065	0,035	0,044	0,273	0,386	0,220	0,103	0,051	0,029
2003	0,007	0,116	0,284	0,244	0,129	0,065	0,036	0,034	0,235	0,361	0,207	0,096	0,049	0,030
2004	0,007	0,105	0,288	0,256	0,142	0,065	0,040	0,032	0,222	0,372	0,230	0,096	0,054	0,034
2005	0,006	0,094	0,281	0,257	0,136	0,072	0,039	0,028	0,211	0,365	0,239	0,105	0,042	0,032
2006	0,005	0,086	0,272	0,262	0,152	0,067	0,043	0,025	0,197	0,370	0,244	0,112	0,055	0,034
2007	0,005	0,082	0,276	0,274	0,163	0,080	0,044	0,024	0,197	0,379	0,254	0,120	0,060	0,042
2008	0,004	0,071	0,243	0,246	0,145	0,073	0,038	0,021	0,174	0,340	0,229	0,108	0,052	0,030
2009	0,003	0,059	0,212	0,227	0,142	0,070	0,041	0,016	0,146	0,315	0,221	0,103	0,045	0,033
2010	0,003	0,053	0,202	0,225	0,137	0,069	0,044	0,014	0,134	0,307	0,218	0,108	0,044	0,031
2011	0,003	0,052	0,194	0,217	0,134	0,067	0,039	0,012	0,129	0,293	0,225	0,109	0,047	0,028
2012	0,003	0,050	0,191	0,217	0,134	0,066	0,040	0,012	0,123	0,299	0,221	0,106	0,047	0,027
2013	0,003	0,048	0,182	0,207	0,131	0,063	0,036	0,012	0,114	0,280	0,216	0,108	0,047	0,027
2014	0,003	0,050	0,188	0,215	0,137	0,068	0,038	0,012	0,117	0,288	0,230	0,116	0,049	0,028
2015	0,003	0,055	0,195	0,220	0,144	0,073	0,049	0,012	0,125	0,295	0,232	0,123	0,057	0,031
2016	0,003	0,059	0,204	0,222	0,148	0,079	0,044	0,013	0,130	0,304	0,240	0,132	0,062	0,037
2017	0,003	0,061	0,211	0,226	0,151	0,086	0,050	0,013	0,136	0,309	0,247	0,137	0,065	0,038
2018	0,003	0,065	0,219	0,226	0,158	0,087	0,054	0,013	0,145	0,314	0,252	0,144	0,073	0,040
2019	0,003	0,067	0,220	0,228	0,153	0,092	0,054	0,014	0,146	0,318	0,253	0,147	0,078	0,042

Pozn.: Údaje z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných. Červeně vyznačeny nejvyšší hodnoty v daném roce.

Posun uzavření prvního manželského svazku do pozdějšího věku a změny v prvosňatečnosti dokumentuje také vývoj tabulkových podílů svobodných v jednotlivých věcích (tab. 13) z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných. A i zde lze vidět rok 2013 jako bod obratu. Do roku 2013 obecně tabulkové podíly svobodných meziročně u mužů i žen rostly, nárůst byl nejvýraznější v roce 2003 (u mužů nejvíce od 25. roku, u žen od 20. roku) a v letech 2008 a 2009 (od 25. roku věku u obou pohlaví) – v souladu s nejvyššími meziročními nárůsty průměrného věku při prvním sňatku. Naopak v posledním šestiletém období (2014–2019) měly vlivem rostoucí intenzity sňatečnosti podíly svobodných u mužů i u žen obecně ve všech věcích klesající trend. Návrat k dřívějším nižším tabulkovým podílům svobodných byl však jen částečný. Při porovnání roku 2001 a 2019, jakožto hraničních let sledovaného období, se i tak podíly svobodných obou pohlaví zvýšily ve všech věcích, nejvíce u mužů ve věku 31–35 let (o 32–33 %) a u žen ve věku 28–31 let (o 38–39 %). Zatímco tak např. ve věku 30 let zůstávalo v roce 2001 svobodných 55,8 % mužů a 41,2 % žen, v roce 2019 to bylo 72,5 % mužů a 57,5 % žen.

Tab. 13: Tabulkové podíly svobodných, 2001–2019

Rok	Podíl svobodných mužů (%) ve věku					Podíl svobodných žen (%) ve věku				
	25	30	35	40	45	25	30	35	40	45
2001	82,7	55,8	42,5	37,2	35,1	66,6	41,2	32,7	29,6	28,3
2002	84,9	57,9	43,3	37,4	35,0	69,4	42,7	33,3	29,8	28,3
2003	87,8	62,8	47,5	41,4	38,7	73,9	47,2	37,4	33,9	32,2
2004	88,9	63,3	47,1	40,4	37,8	75,3	47,3	36,4	32,9	31,1
2005	90,1	64,7	48,1	41,6	38,5	76,7	48,7	37,1	33,1	31,8
2006	91,0	66,2	48,8	41,4	38,6	78,2	49,3	37,3	33,1	31,3
2007	91,3	66,2	48,0	40,2	37,0	78,3	48,6	36,3	31,9	30,0
2008	92,5	70,0	52,8	45,1	41,9	80,9	53,4	41,2	36,8	34,8
2009	93,9	73,9	57,1	49,1	45,6	84,0	57,5	44,8	40,2	38,4
2010	94,5	75,4	58,5	50,4	46,9	85,4	59,2	46,3	41,3	39,5
2011	94,5	76,2	59,7	51,7	48,2	86,0	60,8	47,1	42,0	40,0
2012	94,7	76,6	60,0	52,0	48,5	86,6	60,7	47,3	42,3	40,3
2013	94,9	77,7	61,6	53,6	50,2	87,5	63,0	49,4	44,1	42,0
2014	94,8	77,0	60,4	52,1	48,6	87,3	62,2	47,9	42,3	40,2
2015	94,2	75,8	59,2	50,6	47,0	86,5	60,9	46,8	41,1	38,7
2016	93,9	74,7	58,1	49,5	45,6	85,9	59,8	45,4	39,4	37,0
2017	93,6	73,9	57,2	48,5	44,4	85,3	58,9	44,3	38,3	35,8
2018	93,3	72,8	56,4	47,5	43,3	84,4	57,9	43,3	37,1	34,4
2019	93,0	72,5	56,0	47,4	43,1	84,2	57,5	42,9	36,6	33,7

Pozn.: Údaje vychází z jednovýchodných tabulek sňatečnosti svobodných.

4.2 Sňatečnost rozvedených

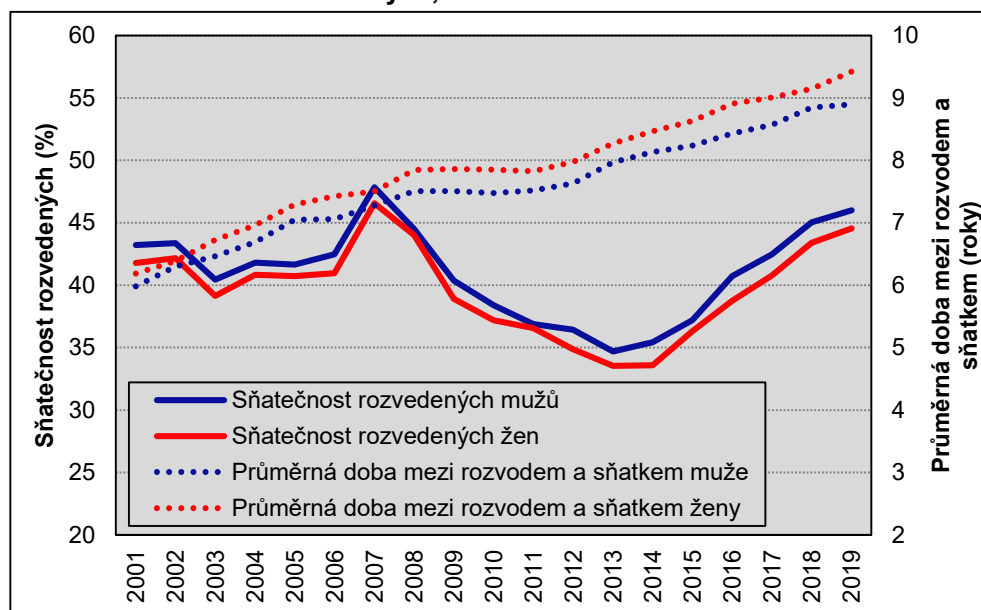
Vzhledem ke skutečnosti, že opakované sňatky jsou uzavírány téměř výhradně rozvedenými osobami (viz kapitola 2.1), hodnotí se celková intenzita opakované sňatečnosti zpravidla úrovní sňatečnosti rozvedených. A jelikož věk při sňatku druhého (či vyššího) pořadí závisí na věku při uzavření prvního (předchozího) manželství a rovněž na vývoji rozvodovosti podle délky trvání manželství, je z hlediska demografické statistiky významnější posuzovat úroveň sňatečnosti rozvedených podle doby uplynulé od rozvodu předchozího manželství.

Úhrnná sňatečnost rozvedených je tradičně mírně vyšší u mužů než u žen. Při setrvání měř sňatečnosti rozvedených podle doby uplynulé od rozvodu na úrovni roku 2019 by uzavřelo další manželství 46,0 %

rozvedených mužů a 44,5 % rozvedených žen (obr. 13, tab. 14). Vyšších hodnot dosahovala sňatečnost rozvedených naposledy v roce 2007 (47,9 % pro muže a 46,6 % pro ženy), kdy došlo k přechodnému oživení sňatečnosti (meziroční růst sňatečnosti byl tehdy u rozvedených dokonce výrazně vyšší než u svobodných). V mezidobí se sňatečnost rozvedených vyvíjela stejně jako sňatečnost svobodných: v letech 2001–2006 byla poměrně stabilní, od roku 2008 klesala až k nejnižší úrovni zaznamenané v roce 2013 (34,7 % u mužů a 33,5 % u žen, tj. o 11,3 p. b. u mužů a o 11,0 p. b. u žen nižší než v roce 2019), naopak následujících šest let intenzita uzavírání sňatků rozvedenými osobami každoročně rostla. V roce 2019 byl však zaznamenán nejmenší meziroční přírůstek od roku 2015, což svědčí i zde o určitém zpomalování růstu sňatečnosti. Porovnáme-li sňatečnost rozvedených z roku 2019 s rokem 2001, kdy dosahovala na úroveň 43,2 % u mužů a 41,8 % u žen, je aktuálně shodně u obou pohlaví o 2,8 p. b. vyšší než na počátku století.

Obr. 13: Sňatečnost rozvedených, 2001–2019

Pozn.: Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem je vypočtena z rozložení intenzit sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu.

Sňatečnost rozvedených je nejvyšší krátce po rozvodu, s rostoucí dobou uběhlou od právního zániku předešlého manželství rozvodem sňatečnost rozvedených plynule klesá (tab. 14, obr. 14). Rozdíl v úrovni sňatečnosti rozvedených mužů a žen vzniká v kratších časových intervalech uplynulých od rozvodu (1–5 let včetně), kdy rozvedení muži uzavírají nový sňatek o něco častěji než ženy. V dalších délkách (po 6 a více letech od rozvodu) se sňatečnosti rozvedených mužů a žen prakticky vyrovnávají. Ve srovnání let 2001 a 2019 došlo k nejvýraznějšímu poklesu měr sňatečnosti rozvedených v nejkratších délkách, během prvního a druhého roku po rozvodu. Zatímco v roce 2001 uzavřelo v tomto dvouletém intervalu nový sňatek 7 ze 100 rozvedených mužů i žen, v roce 2019 to byli 4 ze 100 (u mužů i žen). Naopak v delších intervalech, zejména po 10 a více letech od rozvodu, se mezi krajními roky sledovaného období míry sňatečnosti rozvedených zvýšily. Při porovnání roku 2013 a 2019 došlo k růstu měr sňatečnosti ve všech délkách.

Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem se ve sledovaném období prodlužovala (tab. 14), a to prakticky plynule. Meziročně došlo k velmi mírnému snížení u mužů pouze v roce 2010 a u žen v letech 2010 a 2011, a to v řádu setin roku. V roce 2019 byla v porovnání s rokem 2001 průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem delší o 2,9 roku u mužů (nárůst z 6,0 na 8,9 let) a o 3,2 roku v případě žen (nárůst z 6,2 na 9,4 let).

Tab. 14: Sňatečnost rozvedených, 2001–2019

Rok	Sňatečnost rozvedených (%)	Prům. doba mezi rozvodem a sňatkem	Míry sňatečnosti podle doby od rozvodu						
			0–1	2–3	4–5	6–9	10–14	15–19	20–24
Muži									
2001	43,2	6,0	6,8	4,0	3,1	1,8	0,9	0,4	0,2
2002	43,4	6,3	6,1	4,2	3,0	1,9	0,9	0,4	0,2
2003	40,4	6,5	5,5	4,1	2,7	1,8	0,9	0,4	0,2
2004	41,8	6,7	5,5	4,1	2,8	1,9	0,9	0,5	0,2
2005	41,7	7,0	5,2	3,7	3,1	1,8	1,1	0,5	0,2
2006	42,5	7,1	5,2	3,8	3,0	1,9	1,1	0,6	0,2
2007	47,9	7,3	5,7	4,1	3,3	2,3	1,3	0,6	0,3
2008	44,5	7,5	5,2	3,9	3,0	2,1	1,2	0,6	0,3
2009	40,4	7,5	4,8	3,5	2,6	1,9	1,0	0,6	0,3
2010	38,4	7,5	4,5	3,4	2,5	1,8	1,0	0,6	0,3
2011	36,9	7,5	4,2	3,3	2,5	1,7	0,9	0,6	0,3
2012	36,4	7,6	4,1	3,2	2,5	1,6	0,9	0,6	0,3
2013	34,7	8,0	3,9	2,8	2,3	1,6	0,9	0,5	0,3
2014	35,4	8,1	3,8	3,1	2,3	1,6	1,0	0,6	0,3
2015	37,2	8,2	3,8	3,2	2,4	1,7	1,0	0,6	0,4
2016	40,7	8,4	4,2	3,4	2,6	1,9	1,1	0,7	0,4
2017	42,5	8,6	4,2	3,7	2,7	1,9	1,1	0,7	0,5
2018	45,0	8,8	4,3	3,6	2,8	2,1	1,3	0,8	0,5
2019	46,0	8,9	4,3	3,9	2,9	2,0	1,3	0,9	0,5
Ženy									
2001	41,8	6,2	6,6	3,8	2,8	1,8	0,8	0,4	0,2
2002	42,2	6,4	6,0	3,9	3,1	1,8	0,9	0,4	0,2
2003	39,1	6,7	5,4	3,8	2,4	1,7	0,9	0,5	0,2
2004	40,8	7,0	5,5	3,7	2,6	1,8	1,0	0,5	0,3
2005	40,7	7,3	5,0	3,5	3,0	1,7	1,1	0,5	0,3
2006	40,9	7,4	4,7	3,5	2,8	2,0	1,1	0,5	0,3
2007	46,6	7,5	5,3	4,0	3,1	2,3	1,3	0,7	0,3
2008	44,0	7,8	5,1	3,5	2,9	2,1	1,3	0,7	0,3
2009	38,9	7,9	4,5	3,1	2,5	1,9	1,0	0,6	0,3
2010	37,2	7,8	4,3	3,0	2,4	1,7	1,0	0,6	0,3
2011	36,6	7,8	4,2	3,1	2,3	1,7	1,0	0,6	0,3
2012	34,9	8,0	3,8	2,8	2,3	1,6	1,0	0,6	0,3
2013	33,5	8,3	3,8	2,5	2,1	1,5	0,9	0,6	0,3
2014	33,6	8,5	3,5	2,6	2,2	1,6	0,9	0,6	0,3
2015	36,3	8,6	3,8	2,7	2,2	1,7	1,0	0,6	0,4
2016	38,7	8,9	3,9	2,9	2,3	1,8	1,1	0,7	0,4
2017	40,8	9,0	3,9	3,1	2,4	1,9	1,2	0,7	0,5
2018	43,4	9,1	4,1	3,3	2,5	2,0	1,3	0,8	0,5
2019	44,5	9,4	4,1	3,2	2,7	2,0	1,3	0,9	0,5

Pozn.: Průměrná doba mezi rozvodem a dalším sňatkem je vypočtena z rozložení intenzit sňatečnosti rozvedených podle doby od rozvodu.

Obr. 14: Sňatečnost rozvedených podle pohlaví a doby od rozvodu, 2001–2019 (vybrané roky)

